

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
**Формування інтегрованої моделі фінансового менеджменту суб'єктів
туристичної діяльності в умовах воєнних і посткризових трансформацій**

(тема дисертації)

здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії

Грищенко Сергія Івановича

(прізвище, ім'я та по-батькові здобувача)

за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр, назва спеціальності)

(галузь знань 07 Управління та адміністрування)

(шифр, назва галузі знань)

Кафедра фінансів

(назва кафедри)

Київського національного університету технологій та дизайну

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Дисертаційна робота спрямована на вирішення важливої наукової проблеми – обґрунтування теоретико-методичних засад, розроблення інформаційно-аналітичного та організаційно-економічного забезпечення системи фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності в умовах воєнних і посткризових трансформацій. Актуальність дисертаційної роботи визначається спрямованістю на вирішення важливого для економіки України завдання – відновлення потенціалу, фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємств галузі у довгостроковій перспективі, враховуючи не лише національні виклики і світові процеси, але й Цілі сталого розвитку. Це потребує розвитку теорії фінансового менеджменту, поширення сучасних концепцій і методів фінансового управління на сферу туризму, створення відповідного методичного та організаційно-економічного забезпечення системи фінансового управління суб'єктами туристичної діяльності.

Зв'язок теми дослідження з планами науково-дослідних робіт.

Дисертаційне дослідження пов'язане з планами науково-дослідних робіт, які виконувалися в Київському національному університеті технологій та дизайну, зокрема за темами: «Фінансово-економічна система України в умовах структурних трансформацій» (номер державної реєстрації 0126U002037, 2026-2028 рр.), у рамках якої автором розроблено методичний підхід та модель інтегрованої системи фінансового менеджменту СТД; «Концепція розвитку фінансової системи України в умовах повоєнного відновлення» (номер державної реєстрації 0123U104557, 2024-2027 рр.), у рамках якої визначено напрями використання та очікувані результати від впровадження цифрових і фінансових технологій на підприємствах туризму, обґрунтовано програму цифрової трансформації системи фінансового менеджменту; розроблено методичні положення та інструментарій оцінювання ефективності системи фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності.

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Особистий внесок здобувача полягає у самостійному формулюванні наукової проблеми, визначенні мети, завдань і логіки дослідження, розробленні теоретико-методичних засад формування інтегрованої моделі фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності в умовах воєнних і посткризових трансформацій.

Автором особисто обґрунтовано концептуальні положення розвитку системи фінансового менеджменту СТД на основі поєднання положень концепцій вартісно-орієнтованого управління, сталого розвитку та стейкхолдер-менеджменту; удосконалено систему принципів і функцій фінансового менеджменту з урахуванням специфіки туристичної діяльності; розроблено інтегровану модель фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності, яка враховує вплив зовнішніх викликів, галузевих чинників, внутрішньо-системних ризиків та можливості використання цифрових і фінансових технологій.

Здобувачем самостійно сформовано інформаційно-аналітичну базу дослідження, проведено аналіз фінансово-економічного стану та результативності діяльності суб'єктів туристичної діяльності України (ПРАТ «КИЙ АВІА», ПРАТ «ЛЬВІВТУРИСТ», ПРАТ «ПОЛТАВАТУРИСТ», ДП «ТУРИСТИЧНИЙ ОПЕРАТОР «УКРПРОФТУР», ТОВ «АНЕКС ТУР», ТОВ «ДЖОІН АП», ТОВ «ОЛЛ ТРЕВЕЛ ГРУП», ТОВ «ДІНАДІС»), здійснено оцінювання ефективності систем фінансового менеджменту, визначено рівень їх здатності до створення економічної доданої вартості.

Автором розроблено методичний підхід до інтегрального оцінювання ефективності системи фінансового менеджменту СТД із включенням показників економічної ефективності, фінансової стійкості, ділової активності та внутрішньо-системних фінансових ризиків; сформовано методичні положення щодо розроблення фінансової стратегії стійкого розвитку СТД на засадах управління вартістю; запропоновано напрями цифрової трансформації фінансового менеджменту підприємств туристичної галузі.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів забезпечено використанням фундаментальних положень економічної теорії, теорії фінансів, фінансового менеджменту, стратегічного управління, концепцій сталого розвитку, вартісно-орієнтованого управління, стейкхолдер-менеджменту та цифрової трансформації бізнес-процесів.

Теоретичні положення дисертації сформовано на основі критичного аналізу та узагальнення наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених з проблем фінансового управління підприємствами, забезпечення фінансової стійкості, управління вартістю, ризик-менеджменту та цифровізації основних бізнес-процесів.

Достовірність результатів дослідження підтверджується використанням офіційних статистичних даних Державної служби статистики України, Державного агентства розвитку туризму України, даних фінансової звітності суб'єктів туристичної діяльності, інформації Державної податкової служби України щодо туристичного збору та податкових надходжень, а також

результатами власних аналітичних розрахунків.

У процесі дослідження застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: системний та комплексний підходи – при формуванні інтегрованої моделі фінансового менеджменту СТД; методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення – при дослідженні теоретичних підходів і концепцій в предметній області фінансового управління; статистичні методи та аналіз рядів динаміки – при оцінюванні тенденцій розвитку туристичної галузі; методи інтегрального оцінювання, фінансового та вартісного аналізу – при визначенні ефективності систем фінансового менеджменту підприємств; статистичні методи аналізу і прогнозування – при дослідженні тенденцій цифрової трансформації туристичної сфери.

Використання репрезентативної інформаційної бази, апробація результатів дослідження та їх практичне впровадження у діяльність суб'єктів туристичної діяльності підтверджують наукову обґрунтованість сформульованих положень, висновків і рекомендацій.

Основні результати дослідження, ступінь їх науково новизни та значущості.

Отримані в процесі дослідження наукові результати в сукупності дозволили розв'язати важливе наукове завдання щодо формування інтегрованої моделі фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності в умовах воєнних і посткризових трансформацій з урахуванням сучасних викликів розвитку економіки і суспільства, досягнень фінансової науки і використання потенціалу ЦФТ для забезпечення стійкого розвитку підприємств.

Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи полягають у наступному:

уперше: розроблено інтегровану модель фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності, яка ґрунтується на поєднанні вартісно-орієнтованого управління, концепції сталого розвитку, положень стейкхолдер-менеджменту та можливостей цифрових і фінансових технологій. Запропонована модель створює методологічне підґрунтя для переходу від традиційного управління фінансовими ресурсами до системного управління вартістю та стійкістю підприємства;

удосконалено:

- методичний підхід до оцінювання ефективності системи фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності, який, на відміну від існуючих, передбачає комплексне врахування показників економічної ефективності, фінансової стійкості, ділової активності та внутрішньо-системних фінансових ризиків. Запропоновано інформаційно-аналітичну панель оцінювання ризиків фінансового управління СТД, що дозволяє визначати не лише поточні результати діяльності, а й здатність підприємства забезпечувати адаптивність, фінансову стійкість і створення економічної доданої вартості. На основі інтегральної оцінки та показника EVA здійснено типологізацію СТД за рівнем ефективності фінансового менеджменту та вартісної результативності;

- систему принципів фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності, яка, на відміну від існуючих підходів, структурована за двома рівнями: принципами організації фінансового менеджменту та принципами побудови його як функціональної підсистеми управління підприємством. Доповнення принципами системності, адаптивності, ризик-орієнтованості та вартісної

спрямованості забезпечує врахування специфіки туристичного бізнесу та орієнтацію фінансового управління на довгостроковий розвиток;

- систему функцій фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності, яку, на відміну від традиційних підходів, доповнено функціями стратегічного моніторингу зовнішнього середовища, інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень та оцінювання внутрішньо-системних фінансових ризиків. Розмежування функцій здійснено з позицій керуючої системи та об'єктів управління, що забезпечило більш повне відображення процесів формування, використання та оптимізації фінансового потенціалу СТД в умовах кризових і посткризових трансформацій;

- методичні положення та модель формування фінансової стратегії стійкого розвитку суб'єкта туристичної діяльності на засадах управління вартістю, які, на відміну від існуючих підходів, передбачають інтеграцію фінансових, економічних, соціальних та екологічних цілей підприємства у процесі стратегічного фінансового управління. Запропонована модель ґрунтується на узгодженні інтересів власників, працівників, споживачів, партнерів та інших груп стейкхолдерів, що створює підґрунтя для забезпечення довгострокового зростання вартості СТД, підвищення його адаптивності та формування конкурентних переваг;

дістали подальшого розвитку:

- категоріальний апарат фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності, який розвинуто з урахуванням галузевої специфіки туристичного бізнесу та сучасних концепцій фінансового управління. Уточнено зміст генеральної цілі фінансового менеджменту СТД як забезпечення максимізації економічної та ринкової доданої вартості підприємства шляхом узгодження інтересів власників, працівників та інших зацікавлених сторін за умови забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та мінімізації фінансових ризиків. Розвинуто поняття фінансової стратегії стійкого розвитку СТД на засадах управління вартістю як довгострокового комплексу управлінських дій інноваційного характеру, спрямованого на стабільне відтворення вартості підприємства через баланс фінансово-економічних, соціальних та екологічних цілей;

- науково-практичний підхід до оцінювання впливу цифрової трансформації на розвиток туристичної сфери, який, на відміну від існуючих досліджень, передбачає аналіз взаємозв'язку між рівнем присутності туристів в онлайн-середовищі та використанням цифрових і фінансових технологій у процесах формування, просування і споживання туристичних послуг. Застосування логістичної моделі для характеристики динаміки цифрової активності туристів ($R^2 = 0,956$) дозволило обґрунтувати тенденцію поглиблення цифровізації туристичного ринку та сформувати напрями цифрової трансформації системи фінансового менеджменту СТД;

- система індикаторів оцінювання ефективності фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності, яку, на відміну від традиційних підходів, орієнтованих переважно на оцінювання показників фінансового стану, доповнено складником ідентифікації та оцінювання внутрішньо-системних фінансових ризиків. Запропоновано класифікацію ризиків фінансового управління

СТД з поділом за причинами виникнення, характером прояву та наслідками впливу на фінансові показники підприємства, що дозволило визначити комплекс превентивних і коригувальних заходів щодо їх мінімізації засобами фінансового менеджменту.

Практичне значення роботи полягає в доведенні наукових положень дисертації до рівня теоретичних узагальнень, методичних положень, концептуальних моделей і практичних рекомендацій, які спрямовані на вирішення актуальних проблем у сфері фінансового менеджменту, і знайшли практичне застосування у аналітичній та фінансовій роботі СТД України. До основних результатів, які мають практичне значення належать:

методичний інструментарій оцінювання ефективності системи фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності, який передбачає комплексне використання показників економічної ефективності, фінансової стійкості, ділової активності, внутрішньо-системних фінансових ризиків та вартісного критерію (EVA). Його застосування забезпечує можливість здійснення комплексної діагностики стану фінансового менеджменту підприємства, визначення рівня його ефективності та вартісної результативності, ідентифікації проблемних зон управління фінансами та обґрунтування напрямів удосконалення фінансової політики і вибору відповідних стратегічних рішень;

методичне забезпечення формування і вибору стратегічних альтернатив стійкого розвитку суб'єктів туристичної діяльності та розроблений автором аналітичний інструментарій; це дозволить обрати найбільш оптимальний варіант фінансової стратегії з множини існуючих, враховуючи рівень фінансового потенціалу підприємства;

інформаційно-аналітичний інструментарій ідентифікації внутрішньосистемних фінансових ризиків суб'єктів туристичної діяльності, призначений для обґрунтування комплексу заходів щодо їх мінімізації засобами фінансового менеджменту, що забезпечує своєчасне виявлення проблемних аспектів функціонування фінансової системи підприємства та підвищення її адаптивності в умовах невизначеності;

рекомендації щодо формування та реалізації програми цифрової трансформації системи фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності, які передбачають визначення ключових напрямів застосування цифрових і фінансових технологій, поетапне планування їх впровадження та оцінювання очікуваних результатів. Практичне впровадження запропонованих рекомендацій сприяє підвищенню оперативності отримання фінансової інформації, якості управлінської аналітики, ефективності контролю та обґрунтованості прийняття фінансових рішень.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Основні положення і результати дисертаційного дослідження відображено у 27 наукових роботах, з них 11 статей у наукових фахових виданнях України; двох авторських правах на твір. Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України

від 12 січня 2022 р. № 44).

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Грищенко С. І. Методичні положення оцінювання ефективності системи фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2026. №1. С. 59–71. URL: <https://jrnl.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/2014/1940>
2. Грищенко С. І. Методичні положення формування фінансової стратегії сталого розвитку підприємства туризму. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2025. №2. С. 122–130. URL:: <https://humanitarian.com.ua/index.php/economics/article/view/1288/1316>
3. Грищенко С.І. Формування системи вартісно-орієнтованого управління суб'єкта туристичної діяльності в контексті реалізації цілей сталого розвитку. Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки). 2024. № 2(24). С. 112–117. URL: <https://es.khpi.edu.ua/article/view/308045/299521>
4. Грищенко С.І. Методологічні положення формування відносин стратегічного партнерства в туризмі. Економіка та суспільство. 2024. Вип. № 65. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4423>
5. Gryshchenko S. Methodology for monitoring the financial condition of enterprises in the tourism industry. Journal of Strategic Economic Research. 2024. №3. Рр. 36–42. URL: <https://jrnl.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/1653>
6. Грищенко С.І. Туристична індустрія України: аналіз тенденцій та чинників розвитку в координатах повоєнного відновлення. Економіка та суспільство. 2023. № 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2548>
7. Грищенко С.І., Тарасенко І.О. Цифрові та фінансові технології в управлінні фінансами підприємств туристичного бізнесу. Економіка. Фінанси. Право. 2025. №6. С.105-111. URL: <https://efp.in.ua/uk/journal-article/1666> *(Особистий внесок автора: визначено напрями застосування цифрових і фінансових технологій на підприємствах туризму, розроблено методичні положення та модель формування стратегії управління вартістю)*
8. Тарасенко І.О., Нефедова Т.М., Тарасенко О.С., Грищенко С.І. Методологічні положення та інструментарій формування стратегії управління вартістю підприємства. Актуальні проблеми сталого розвитку. 2025. Том 2. № 4. С.101-110. URL: <https://journals.csr.com.ua/index.php/sustainability/en/article/view/120/129> *(Особистий внесок автора: обґрунтовано доцільність застосування інструментів оцінки вартості підприємств України)*
9. Тарасенко І.О., Тарасенко О.С., Грищенко С.І. Статистичні моделі аналізу фінансово-економічних показників міжнародних туристичних компаній в умовах нестабільності. Актуальні проблеми сталого розвитку. 2025. Том 2. № 5. С.83-92. URL: <https://journals.csr.com.ua/index.php/sustainability/uk/article/view/141/398> *(Особистий внесок автора: розроблено систему основних фінансово-економічних показників оцінки діяльності МТК)*
10. Тарасенко О.С., Грищенко С.І. Ефективність діяльності українських туристичних компаній в контексті цифровізації та розвитку FINTECH. Ефективна економіка. 2025. №9. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/7591/7717>

(Особистий внесок автора: аналіз статистичних показників розвитку туристичної галузі, визначено основні напрями підвищення ефективності діяльності туристичних компаній на основі застосування фінансових технологій)

11. Радіонова Н.Й., Тарасенко І.О., Грищенко С.І. Теоретико-методичні та прикладні аспекти застосування вартісно-орієнтованого підходу українськими туристичними підприємствами. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2023. №2(13). С. 42-51. URL: <https://jrn1.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/1272> (Особистий внесок автора: обґрунтовано переваги і недоліки застосування суб'єктами туристичної діяльності вартісно-орієнтованого управління)

Апробація результатів дослідження.

Теоретичні, методичні та практичні положення дисертаційної роботи доповідались на 11 міжнародних і 5 всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладу в них матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує легкість і доступність їх сприйняття.

Загальний висновок:

Вважати, що дисертаційна робота Грищенка Сергія Івановича **«Формування інтегрованої моделі фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності в умовах воєнних і посткризових трансформацій»**, яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам п. 5-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», та відповідає напряму освітньо-наукової програми Київського національного університету технологій та дизайну за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування».

Рекомендувати дисертаційну роботу Грищенка Сергія Івановича на тему **«Формування інтегрованої моделі фінансового менеджменту суб'єктів туристичної діяльності в умовах воєнних і посткризових трансформацій»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування».

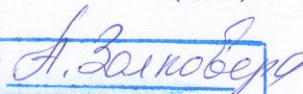
(Код та назва спеціальності)

Головуючий на засіданні,
професор кафедри фінансів

(підпис)

Андрій ЗОЛКОВЕР
(ПІБ)

Підпис
Свідчую
Зав. КАНЦ